

Par patēriņa cenām 2025. gada jūnijā

Jūnijā vērojamas mērenas cenu izmaiņas un inflācijas stabilizēšanās tendence

Pēc inflācijas palēnināšanās maijā, jūnijā saglabājās mērenas cenu izmaiņas, liecinot par turpinātu cenu stabilizēšanās tendenci.

Saskaņā ar jaunākajiem Centrālās statistikas pārvaldes publicētiem datiem 2025. gada jūnijā, salīdzinot ar maiju, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,1 %. Precēm tas samazinājās par 0,3 %, bet pakalpojumiem pieauga par 1,2 %.

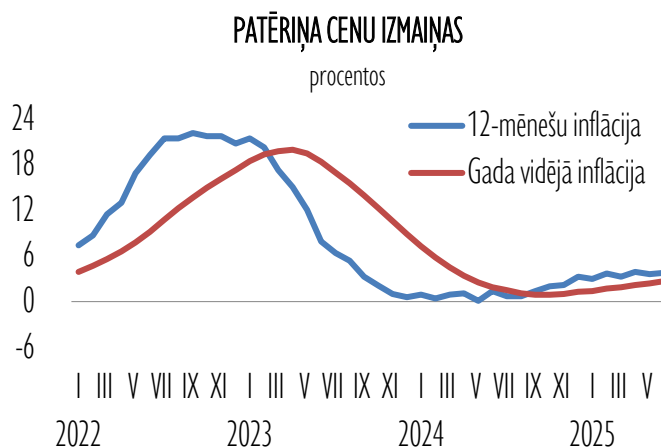
Parasti jūnijā vērojams straujāks cenu pieaugums, ko galvenokārt veicina sezonāli augošās pārtikas cenas. Tomēr

šogad jūnijā cenu pārmaiņas bija neparasti mērenas – ja neņem vērā cenu samazinājumus iepriekšējos divos gados, tad šis bija zemākais cenu kāpums jūnijā kopš 2016. gada. Šoreiz tieši pārtikas preces radīja lielāko kopējo patēriņa cenu samazinošo ietekmi. Ņemot vērā, ka pārtikas cenu pieaugums pēdējos gados ir bijis viens no galvenajiem inflācijas virzītājspēkiem, šī gada jūnija dati var liecināt par inflācijas spiediena mazināšanos. Papildu pozitīvu ietekmi, iespējams, jau jūnijā sniedza arī maija beigās noslēgtais memorands starp valsti, ražotājiem un tirgotājiem, kura mērķis ir veicināt pirmās nepieciešamības pārtikas preču cenu samazināšanu – tas var palīdzēt stabilizēt pārtikas cenu līmeni arī turpmāk. Vienlaikus kopējo cenu līmeni jūnijā paaugstināja degvielas cenu kāpums, ko izraisīja naftas cenu pieaugums globālajos tirgos, kā arī pakalpojumu cenu sadārdzināšanās.

Preču sektorā lielākā palielinošā ietekme jūnijā bija cenu kāpumam degvielai – par 2,5 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Cenas līdzīgi pieauga gan dīzeldegvielai, gan benzīnam.

Naftas vidējā cena jūnijā ievērojami pieauga pēc nepārtraukta krituma iepriekšējos četros mēnešos. *Brent* naftas vidējā mēneša cena jūnijā, salīdzinot ar maiju, pieauga par aptuveni 9 %, bet mēneša beigās cena bija par 5,8 % augstāka nekā maija izskaņā. Naftas cenu svārstības jūnijā galvenokārt ietekmēja ģeopolitiskā situācija Tuvajos Austrumos un OPEC+ ražošanas politikas attīstība. Mēneša sākumā un vidū *Brent* naftas cenas pieauga, sasniedzot aptuveni 77 ASV dolārus par barelu – augstāko līmeni kopš februāra. To veicināja saasinājums Irānas un Izraēlas konfliktā, kas pastiprināja bažas par iespējamiem naftas piegādes traucējumiem reģionā, īpaši, ja tiktu apdraudēta Hormuza šauruma darbība, caur kuru katru dienu plūst vairāk nekā piektā daļa no pasaules naftas piegādes. Lai gan Irānas naftas infrastruktūra netika tieši skarta, tirgus reaģēja uz pieaugošo militāro spriedzi un spekulācijām par iespējamu ASV iesaisti militārā eskalācijā. Tomēr jau nedēļu vēlāk tika reģistrēts straujākais *Brent* naftas cenu kritums pēdējo divu gadu laikā līdz 67 ASV dolāriem par barelu (vairāk nekā 13 %), ko noteica spriedzes mazināšanās reģionā un pieaugošās cerības, ka OPEC+ varētu palielināt ieguvi par vēl 411 tūkst. barelu dienā augustā, sekojot jau iepriekš plānotajam kāpumam jūlijā. Cenu kritumu pastiprināja arī Starptautiskās Enerģētikas aģentūras apliecinājums par 1,2 miljardu barelu stratēģisko rezervju pieejamību, kuras varētu izmantot nepieciešamības gadījumā. Līdz jūnija beigām *Brent* cena praktiski saglabājās nemainīga. Turklāt papildu spiedienu uz cenām radīja ASV prezidenta izteikumi par iespējamu sankciju atvieglošanu pret Irānu, kā arī investoru piesardzība, gaidot 9. jūliju – ASV prezidenta administrācijas noteikto termiņu tirdzniecības līgumu noslēgšanai.

Lielākā samazinošā ietekme jūnijā bija cenu kritumam pārtikai. Pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem cenas samazinājās par 0,5 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. Jāatzīmē, ka cenu samazinājums pārtikai pēdējo reizi jūnijā bija novērots tikai 2020. gadā Covid-19 krīzes ietekmē, bet pirms tam 2016. gadā. Lielākā samazinošā ietekme šogad

jūnijā bija cenu kritumam svaigiem dārzeņiem, maizei un piena produktiem, bet lielākā palielinošā ietekme – gaļai.

Pārtikas produktu cenas pasaulē pēc krituma iepriekšējā mēnesī jūnijā pieauga – mēneša laikā par 0,5 %, bet gada laikā, salīdzinot ar 2024. gada jūniju, kāpums sasniedza 5,8 %. Piena produktu, gaļas un augu eļļu cenu kāpums pārsniedza cukura un graudaugu cenu kritumu. Straujākais cenu pieaugums bija augu eļļām, ko noteica palmu, sojas un rapšu eļļu sadārdzināšanās. Cenas kāpa globālā importa pieprasījuma dēļ, tostarp gaidāmā biodegvielas nozares izaugsme Brazīlijā un ASV, kā arī prognozētais rapšu eļļas piedāvājuma deficīts. Savukārt saulespuķu eļļas cenas nedaudz samazinājās, pateicoties labām ražas prognozēm Melnās jūras reģionā. Strauji cenas pieauga arī gaļai. Gaļas cenas jūnijā pieauga visās kategorijās, izņemot mājputnu gaļu. Lielopu gaļai cenu kāpumu noteica eksporta kritums Brazīlijā un augsts pieprasījums ASV. Cūkgaļas un aitas gaļas cenas kāpa pieprasījuma stabilitātes un ierobežotā piedāvājuma dēļ. Tīkmēr mājputnu gaļas cenas saruka, ņemot vērā lielos krājumus un eksporta ierobežojumus Brazīlijā pēc putnu gripas uzliesmojuma, taču mēneša beigās daļēji atguvās pēc ierobežojumu atcelšanas. Piena produktu cenas jūnijā pieauga mēreni, straujākais kāpums bija sviestam, kura cena sasniedza jaunu rekordu. To veicināja zems piedāvājums Okeānijā un ES, kā arī spēcīgs pieprasījums no Āzijas. Piensaimniecību apjomu ES ierobežoja vides regulējumi un slimību uzliesmojumi, bet ASV sviesta ražošana un krājumi saruka. Siera cenas pieauga jau trešo mēnesi pēc kārtas, bet vājpiena un pilnpiena pulveru cenas samazinājās vāja pieprasījuma un lielu krājumu dēļ. Savukārt visstraujāk jūnijā kritās cukura cenas – to cenu indekss bija zemākais kopš 2021. gada aprīļa. Cenu kritumu noteica uzlabotas ražas prognozes: Brazīlijā to veicināja sausie laikapstākļi un lielāks cukurniedru apjoms, bet Indijā un Taizemē – agrākas un intensīvākas musona lietavas un paplašināti sējumi. Graudaugu cenas jūnijā samazinājās otro mēnesi pēc kārtas. To galvenokārt noteica kukurūzas cenu kritums, ko izraisīja pieaugoša piedāvājuma konkurence no Argentīnas un Brazīlijas. Pretēji tam kviešu cenas pieauga, ko veicināja nelabvēlīgi laikapstākļi vairākos galvenajos audzēšanas reģionos – Krievijā, ES un ASV.

Jūnijā samazinošu ietekmi uz patēriņa cenu līmeni radīja arī cenu kritums ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā ietekme bija elektroenerģijas cenu kritumam par 1,3 %, ko noteica tās cenas samazinājums biržā. Jāatzīmē, ka vidējā elektroenerģijas cena *Nord Pool* biržā šī gada jūnijā sasniedza zemāko līmeni kopš 2020. gada decembra. Cenas samazinājās arī cietajam kurināmajam – par 1,4 % un siltumenerģijai – par 0,7 %.

Akciju ietekmē cenas jūnijā samazinājās apģērbam un apaviem par 1 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu.

Pakalpojumiem jūnijā cenas pieauga vidēji par 1,2 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Pakalpojumu sektorā jūnijā lielāko palielinošo ietekmi uz patēriņa cenām atbilstoši sezonai radīja cenu kāpums ar ceļošanu un atpūtu saistītiem pakalpojumiem – starptautiskajiem lidojumiem, kompleksajiem atpūtas pakalpojumiem (ceļojumiem iegādātiem no tūrisma operatoriem), kā arī izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumiem. Nozīmīga ietekme bija arī telekomunikāciju pakalpojumu sadārdzinājumam, ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu cenu kāpumam zobārstniecības pakalpojumu dēļ, kā arī mājokļa uzturēšanas un remonta pakalpojumu un īres maksas pieaugumam. Savukārt lielākā samazinošā ietekme bija apdrošināšanas pakalpojumu cenu kritumam.

Citās preču un pakalpojumu grupās cenu svārstības aizvadītajā mēnesī kopējo cenu līmeni būtiski neietekmēja.

2025. gada jūnijā, salīdzinot ar iepriekšējā gada jūniju, patēriņa cenas pieauga par 3,8 %. Gada vidējā inflācija bija 2,7 %.

Arī turpmāk cenu izmaiņas Latvijā būtiski ietekmēs globālās cenu svārstības un pasaules ekonomiskā attīstība, īpaši ģeopolitiskā situācija un tās ietekme uz energoresursu un pārtikas cenām, kā arī ASV tarifu politika. 2025. gadā kopumā vidējā gada inflācija būs augstāka nekā 2024. gadā un varētu pārsniegt 3 % robežu.